

Fiche 17: De Elektronische leeromgeving

Wat? ^{1, 3}

Een elektronische leeromgeving (ELO) biedt educatieve inhoud en organisatie van leerprocessen aan. De ELO faciliteert de interactie tussen het proces van leren, de communicatie die nodig is voor dat leren en de organisatie van het leren. Een toegankelijke en inclusieve elektronische leeromgeving, maakt differentiatie mogelijk en komt tegemoet aan de noden van een diversiteit aan studenten.

Waarom en voor wie? ²

Een elektronische leeromgeving kan fungeren als middel voor inclusie:

- **Overzicht** | Een ELO geeft een snel overzicht van alle informatie met betrekking tot de cursus.
- **Snel reageren** | Er is de mogelijkheid tot snel reageren, interageren en reviewen van alle informatie.
- **Eén leeromgeving** | De creatie van één leeromgeving vereenvoudigt de algemene ervaring.
- **Individueel leerpad** | Er is de mogelijkheid om individuele leerpaden op te stellen.
- **Controle** | Een ELO controleert het loslaten van informatie gebaseerd op scores, tijd, of review status van een item.
- **Individuele instellingen** | Er is de keuze om individuele informatie per individu vrij te geven (bv. opname les).

- **Multimedia** | Er is mogelijkheid tot multimediale aanbieding (bv. slides inspreken en aanbieden).
- **Meldingen** | Meldingen kunnen op een individuele manier naar keuze aangeboden worden (bv. sms, via ELO zelf, via e-mail).
- **Individuele voorkeuren** | De ELO instellingen zijn vaak zeer individueel aanpasbaar volgens voorkeuren (bv. icoontjes, tekst, veel of weinig tekst).

Tips & tricks ^{1, 2, 3, 4}

- **Integratie** | Zorg ervoor dat alle systemen vlot geïntegreerd zijn. Studenten geven aan dat zij vaak moeten aanmelden op (verschillende) platformen voor zij alle benodigde informatie kunnen verzamelen (bv. administratief platform, webmail, ELO, intranet, etc.). Dit kan een drempel zijn.
- **Rapporteer** | Rapporteer toegankelijkheidsissues aan de verantwoordelijke diensten.
- **Versiegeschiedenis uploads** | Bied studenten de mogelijkheid om nieuwe versies van een opdracht in te dienen via de elektronische leeromgeving zolang de deadline niet verstreken is.
- **Extra tijd** | Zorg ervoor dat faciliteiten zoals extra tijd bij assessment, ook toegewezen kunnen worden aan de student binnen de elektronische leeromgeving.
- **Opbouw** | Zorg voor een goede en logische opbouw van de cursus, idealiter is er een standaardisatie van de structuur.
- **Logica** | Zorg voor een logische plaatsing van elementen en laat overbodige elementen weg.

- **Toegankelijke documenten** | Zorg ervoor dat documenten op de ELO aan de richtlijnen voor toegankelijkheid voldoen (zie ook fiche 11: PowerPoint en fiche 12: PDF en Word).
- **Betekenisvolle naam** | Geef alle documenten een betekenisvolle naam.
- **Berichtgeving** | Wees consequent in het gebruik van de ELO voor berichtgeving naar studenten toe: altijd via de ELO, altijd via e-mail of altijd via e-mail en de ELO

Wat zijn de meest voorkomende **toegankelijkheidsproblemen**?

- Beperkte visuele input voor blinden en slechtzienden.
- Beperkte auditieve input voor doven en slechthorenden.
- Toegankelijkheidsproblemen omtrent bediening (toetsenbord, muis, “on-screen” keyboard, screenreader met spraaksynthese of brailregel).

Wat zijn mogelijke **oplossingen**?

- **Wayfinding** | Zorg ervoor dat de weg vinden en weten waar je bent op de site makkelijk is. Herkenbaarheid is voor slechtziende en (doof)blinde mensen erg belangrijk. Het gaat hierbij niet alleen om naamgeving en logo.
- **Alt-tekst** | Zorg bij afbeeldingen en infographics voor een omschrijving (alt-tekst). Een alt-tekst is onzichtbaar voor goedzienden en vormen voor mensen die de afbeelding niet kunnen zien een alternatief in tekstvorm.
- **Ondertiteling en audiodescriptie** | Zorg bij filmpjes dat gebruikers informatie op meerdere manieren tot zich kunnen nemen. Denk aan ondertiteling (doven en slechthorenden), audiodescriptie (blinden en slechtzienden) en een toelichtende tekst.

- **Interactieve onderdelen** | Ook interactieve onderdelen moeten toegankelijk zijn. Denk bijvoorbeeld aan reactievelden, polls (om te stemmen) en enquêtes.
- **Navigatie** | Zorg voor goede navigatiemogelijkheden met een alternatieve bediening voor de muis. Mensen met een visuele beperking maken ook gebruik van spraak, braille of vergrotingsprogramma's om een website of mobiele app te bedienen. Zij kunnen hiervoor ook speciale schermleessoftware gebruiken.
- **Slechtzienden** | Voor slechtziende mensen is kleurgebruik, contrast en vergroting van belang.
- **Toegankelijkheid controleren** | Gebruik de Accessibility checker op de ELO indien aanwezig. Op sommige ELO's (bv. Canvas) is een Accessibility Checker ingebouwd. Deze rapporteert de aanwezige toegankelijkheidsissues en biedt hulp bij de correctie ervan. Alle documenten die op de ELO worden geplaatst kunnen hiermee gecontroleerd worden op toegankelijkheid. Voor ieder document dat gescreend wordt, worden alle toegankelijkheidsissues gerapporteerd (bv. geen gebruik van www.siho.be Leidraad universeel ontwerp 4 opmaakstijlen, ontbreken van alternatieve tekst) en worden oplossingen aangeboden.

Meer weten?

- [Leer hier meer over de Ally-tool \(Blackboard\)](#). Deze tool checkt alle documenten die op de ELO geplaatst worden op toegankelijkheid en biedt oplossingen aan of past deze automatisch toe. Van elk document worden automatisch alternatieve versies aangemaakt (HTML-versie, epub-versies die leesbaarder zijn op tablet en smartphone, mp3 bestand, braille-bestand, etc.).

In de praktijk

“Er is een groot aanbod van verschillende kanalen voor studenten. Wij werken aan één portaalpagina bovenop Blackboard. Hier zitten alle cursussen in én ook de administratieve pagina’s. Het is de bedoeling dat alle platformen hieronder komen. Studenten hebben dan alle bronnen, maar slechts één toegang hiertoe.”

“Iedereen moest bij de nieuwe versie van Blackboard zijn materiaal volgens een bepaalde structuur opzetten, zodat iedereen het op dezelfde manier gebruikt. Je ziet nu dat er vaak heel mooie cursussen worden gemaakt.”

“Wij zijn overgeschakeld op Canvas. We voorzien ondersteunend materiaal en ontwikkelden een leerpad voor lesgevers om ermee aan de slag te gaan.”

“Wij hebben een studente met dysfasie die veel baat heeft bij visuele stimuli, hiervoor moeten we niets extra doen. Er wordt namelijk standaard al met heel veel filmpjes gewerkt. Bijvoorbeeld ook voor labohandelingen, studenten kunnen voor ze naar het labo gaan de handleiding lezen maar ze kunnen ook de filmpjes bekijken. Zo staan we open voor iedereen. Je moet geen dysfasie hebben om baat te hebben bij het bekijken van filmpjes.”

Referenties

¹ Droste, J. (2003). Het kiezen van een elektronische leeromgeving: Advies 2003. 's-Hertogenbosch: CINOP.

² Schellens, T. (2015-2016). Onderwijstechnologie [Cursus]. Universiteit Gent: Pedagogische Wetenschappen/Pedagogiek en Onderwijskunde

³ Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs (2017). Universeel ontwerp [onuitgegeven intern document]. Gent: Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs

⁴ Kelly, Anna M., and Padden, Lisa (2018). Toolkit for Inclusive Higher Education Institutions: From Vision to Practice. Dublin: UCD Access & Lifelong Learning